

SAMENVATTING

Hoe waardeert en beleeft de Nederlandse bevolking de ruimtelijke kwaliteit van haar leefomgeving? Deze nulmeting van de Belevingswaardenmonitor Nota Ruimte beschrijft hoe aantrekkelijk Nederlanders het landschap in het buitengebied vinden en hoe tevreden stedelingen zijn over het groen in en om hun stad.

Het merendeel van de Nederlanders is tevreden, maar er zijn aanzienlijke verschillen tussen groepen mensen en gebieden. Het landschap krijgt gemiddeld een 7,3. Driekwart van de stedelingen is tevreden over het groen in de buurt. Over het groen binnen drie kwartier reizen van de woning is twee derde van de stedelingen tevreden.

Jongeren en allochtonen zijn duidelijk minder tevreden dan de overige Nederlanders. Deze groepen recreëren anders in het groen en het buitengebied. Jongeren wandelen minder maar zijn actiever dan gemiddeld. Allochtonen zijn veel minder actief, vooral op de fiets in het buitengebied.

De bewoners van binnensteden en Vinex-wijken zijn het minst tevreden over het groen in hun buurt. Het groen in de straat ontbreekt vaak en parken liggen verder van de woning. Vooral voortuinen, kleine groenstroken en bomen in de straat, spelen een belangrijke rol in de waardering van buurtgroen.

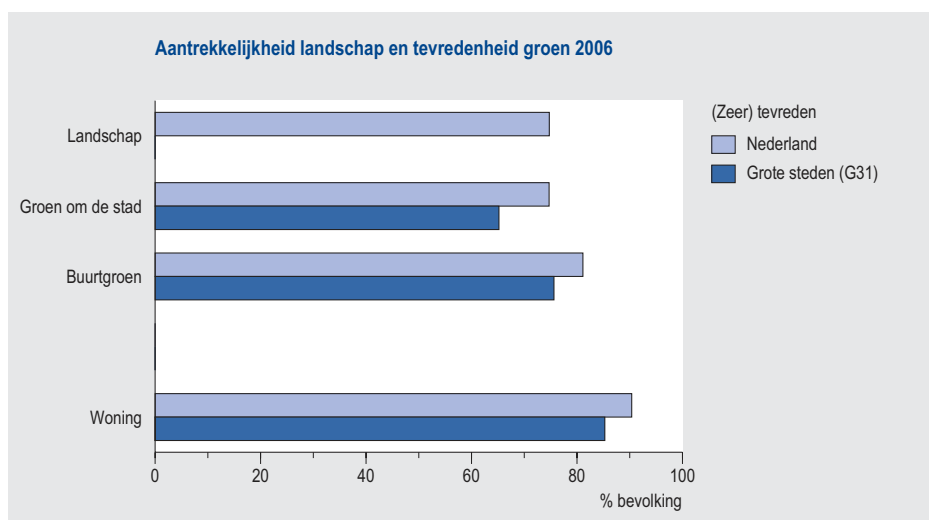
Bewoners van de steden in de Randstad zijn het minst tevreden over het groen om de stad. Vooral de hoge recreatiedruk, het ontbreken van stilte en de geringe variatie in het groen om de stad zijn verklaringen voor die lage waardering. De aanleg van nieuwe bos- en natuurgebieden in de nabijheid van de stad voorziet dan in een behoefte.

Nederlanders waarderen vooral landschappen met een natuurlijk en historisch karakter. Nationale Landschappen worden daarom meer gewaardeerd dan het landschap daarbuiten. Verstedelijking en horizonvervuiling hebben een negatieve invloed op de aantrekkelijkheid.

Nederlanders zijn tevreden over groen, maar niet iedereen en overal

Nederlanders zijn tevreden over het groen in hun buurt en in de nabijheid van hun stad. Ook het Nederlandse landschap vinden ze aantrekkelijk. Dit lijkt in tegenspraak met de zorgelijke signalen in het maatschappelijke debat over de leefbaarheid van de steden en de verrommeling van het landschap. De tevredenheid over groen en landschap wordt gerelativeerd als deze wordt afgezet tegen de waardering van de eigen woning of leefsituatie. De waardering voor groen en landschap is duidelijk veel lager dan die voor de eigen woning (zie Figuur 1).

Het stedelijk groen en het buitengebied worden veel gebruikt om te recreëren. Het recreatieve gebruik is de belangrijkste factor die de waardering van groen en landschap bepaald. Wandelen en fietsen zijn de favoriete recreatieactiviteiten. Ongeveer tachtig

Figuur 1 Nederlanders zijn tevreden over groen en landschap, maar duidelijk minder dan over hun eigen woning.

procent van de Nederlanders wandelt vier keer of meer per jaar in het buitengebied. Het liefst gaat men naar bos- en natuurgebieden.

De waardering en het gebruik van groen en landschap verschilt sterk tussen groepen in de Nederlandse bevolking en tussen gebieden in Nederland. Ook is de bevolking over sommige kwaliteiten van groen en landschap duidelijk minder te spreken.

Jongeren en allochtonen zijn minder tevreden over groen en landschap

Jongeren en allochtonen waarderen en gebruiken het groen en het buitengebied anders dan de overige bevolking. Als de overheid het gebruik en de waardering van het stedelijk groen en het landschap wil bevorderen, dient zij rekening te houden met verschillen in voorkeuren en betrokkenheid van deze bevolkingsgroepen. Jongeren recreëren weliswaar meer in het groen dan de gemiddelde Nederlander, maar deze groep komt minder vaak buiten de stad of het dorp om te wandelen of natuur te observeren. Onder allochtonen komt het veel vaker voor dat men helemaal geen gebruikmaakt van de recreatiemogelijkheden van het groen en het buitengebied dan bij de overige bevolkingsgroepen. Zij fietsen vooral minder vaak. Wel gaan jongeren en allochtonen vaker dan de gemiddeld naar parken, de zee en het strand. Door deze verschillen in recreatief gebruik en, daarmee samenhangend de wellicht mindere bekendheid met het buitengebied, zijn jongeren en allochtonen duidelijk minder tevreden over groen en landschap dan de gemiddelde Nederlander.

De meest tevreden stedelingen wonen het dichtst bij groen

Driekwart van de stedelingen is tevreden over het groen in de buurt. Bewoners van binnensteden en Vinex-wijken zijn het minst tevreden over het groen in hun buurt. Vooral de aanwezigheid en kwaliteit van het groen in de directe omgeving van de woning verklaart de tevredenheid met het groen in de buurt. In binnensteden en

Allochtonen maken minder gebruik van het groen en waarderen het minder. (foto: Hans Farjon)

Vinex-wijken ontbreekt vaker het groen in de straat en liggen de parken en bossen verder weg. Bewoners zonder voortuin, zonder groenstroken of bomen in de straat of met een ander uitzicht vanuit de woning dan op groen of water zijn duidelijk minder tevreden dan gemiddeld. De hoeveelheid grote openbare groengebieden in de buurt, zoals parken, bossen en recreatiegebieden draagt minder bij aan de verschillen in tevredenheid van bewoners. Maar de nabijheid van dit groen is wel belangrijk. Verder zijn stedelingen matig te spreken over de speelmogelijkheden in het buurtgroen en de onderhoudstoestand van het groen. De helft van de bewoners van binnensteden geeft aan dat speelmogelijkheden in het buurtgroen ontbreken.

Randstedelingen missen rustige bos- en natuurgebieden

Twee op de drie stedelingen zijn tevreden over het groen dat binnen drie kwartier vanuit de woning is te bereiken. De waardering is het laagst in de Randstad, vooral in de Zuidvleugel. Een op de vijf bewoners in Rotterdam en Schiedam is (zeer) ontevreden over dit groen. Belangrijke gebiedskenmerken die verschillen in de waardering voorspellen zijn het ontbreken van drukte, de diversiteit van het groen en stilte. Bewoners zijn meer dan gemiddeld tevreden over de bereikbaarheid van het groen om de stad. Ook over de hoeveelheid groen om de stad zijn stedelingen relatief tevreden. Alleen bewoners in de Randstad zijn hier duidelijk minder tevreden over. Stedelingen gebruiken en waarderen vooral bos- en natuurgebieden in de nabijheid van steden. Maar de helft van de geïnterviewden geeft aan dat er geen bos- en natuurgebied in de nabijheid van hun woning is, vooral bewoners van de binnensteden in de Randstad. Ook buiten de Randstad zijn stedelingen matig tevreden over het ontbreken van rust en stilte in het groen om de stad.

Groen in de directe omgeving is zeer belangrijk voor de waardering van het groen in de buurt. (foto: Hans Farjon)

Stedelingen missen vooral rustige bos- en natuurgebieden in de nabijheid van hun stad. (foto: Hans Farjon)

Nederlanders waarderen natuurlijke landschappen met een historische uitstraling het hoogst. (foto: Beke Romp)

Natuurlijke landschappen met historisch karakter meer gewaardeerd

De Nederlandse bevolking geeft het landschap gemiddeld het rapportcijfer 7,3. Men zag het landschap in zijn omgeving de afgelopen tien jaar wel veranderen. Vooral door verstedelijking (aanleg van infrastructuur, bedrijfsterreinen en woonwijken), maar ook door natuurontwikkeling. In grote lijnen komt die indruk overeen met de feitelijke veranderingen in het ruimtegebruik. De waarneming van deze veranderingen heeft een duidelijke invloed op de beoordeling van de aantrekkelijkheid van het landschap. Als men nieuwe verstedelijking heeft waargenomen, wordt het landschap duidelijk minder aantrekkelijk gevonden. Nederlanders die ontwikkelingen in natuurgebieden en op landbouwbedrijven hebben waargenomen, geven het landschap een hoger rapportcijfer.

Natuurlijke landschappen met een historisch karakter worden het meest aantrekkelijk gevonden, landschappen met veel verstedelijking en horizonvervuiling het minst. De hoogste aantrekkelijkheid van het landschap is gemeten in het noordelijke en oostelijke zandgebied, het Heuvelland, kusten en duinen en het noordelijke laagveengebied. De industrie- en havengebieden en de droogmakerijen met hun grote openheid en hoge verstedelijkingsdruk worden het laagst gewaardeerd.

De Nederlandse bevolking onderkent de waarde van de Ecologische Hoofdstructuur en de Nationale Landschappen. Gemiddeld krijgen deze landschappen een 7,7 tegen een 7,0 voor de rest van Nederland. De Nationale Landschappen met een groen karakter zijn het meest gewaardeerd, zoals het Heuvelland, de Drentse Aa en Noordoost-Twente.

De bevolking waardeert de open polderlandschappen onder verstedelijkingsdruk het minst, zoals de beide waterlinies, IJsseldelta, Arkemheen-Femland en Hollands Laag.